

Witte Nr.3 Stok

Driemaandelijks tijdschrift
Juli - augustus - september 2021

Afgiftekantoor: Brussel X
Erkenningsnummer: P008624

Engelandstraat 57
1060 Brussel

brailleliga vzw
een andere kijk op het leven

A photograph of a woman with short brown hair and glasses, wearing a bright yellow sweater and large brown headphones. She is smiling and holding a black Braille reader device in her right hand. The device has a screen and several buttons. The background is a light blue wall with a large green circle overlaying the right side of the image.

Bedankt aan alle spelers
van de Nationale Loterij.
Dankzij hen, kunnen wij met de
Brailleliga dit jaar opnieuw
Daisyspelers aanbieden aan
blinden en slechtzienden.
Jij speelt toch ook?

 **nationale
loterij**
MEER DAN SPELEN

WELKOM OP DE TECHNOLOGIEWEEK!

We kunnen er niet om heen: aangepaste hulpmiddelen maken het leven van blinde en slechtziende personen makkelijker. Naar school gaan, werken, deelnemen aan culturele activiteiten... wordt voor personen met een visuele handicap stukken eenvoudiger dankzij spraaksyntheseprogramma's, aangepaste gsm's, beeldschermloepen, brailleleesregels, vergrotingssoftware of een toegankelijke smartphone-app. Maar eerst moeten ze natuurlijk weten welke hulpmiddelen er bestaan.

In dit nummer geven we je een voorsmaakje van onze Technologiweek. Na een geslaagde test vorig jaar, hanteren we opnieuw een hybride concept: een BrailleTech 'live' in Brussel en een digitale BrailleTech met video's, podcasts en interactieve onlinesessies. Zo zijn we niet alleen mee met het digitale tijdperk, maar bereiken we ook een groter publiek. Sommige leden ondervinden nu eenmaal minder drempels via de digitale weg, anderen houden dan weer van het fysieke contact met de producten van onze Belgische verdelers van aangepast materiaal.

Of je nu digitaal of 'live' aanwezig bent: de Technologiweek is de unieke kans om te ontdekken, te vergelijken en onafhankelijk advies in te winnen bij de therapeuten van de Brailleliga.

Van harte welkom!

Dossier: Technologiweek 4

- Hybride is in de mode!
- Technologie betekent zelfstandigheid
- Het juiste hulpmiddel kiezen
- Wees welkom

Portret 14

- Aflossing van de wacht

Gezondheid 16

- Optogenetica

Technologie 19

- Focus op hulpmiddelen

Jouw rechten 22

- Nieuws van de Sociale dienst
- Respect voor jouw rechten
- Maak je handicap kenbaar met de EDC

Dagelijks leven 26

- De elektronische witte stok
- Nieuws van de BrailleShop

Werk 29

- Verlichting op maat

Vrije tijd 32

- Vrolijk op zomerkamp
- De Spelothek breidt uit

Dankjewel 35

- Tombola: een blik achter de schermen
- Verras je geliefden met onze wenskaarten!
- Getroffen door het noodweer

HYBRIDE IS IN DE MODE!

BrailleTech is een niet te missen evenement voor blinde en slechtziende personen. Na de turbulente editie van 2020, keren we in 2021 terug naar een live versie gecombineerd met een nog meer geavanceerde digitale formule. BrailleTech transformeert in een Technologiweek.

Crisissen zijn vaak een katalysator voor verandering. De COVID-19-crisis, die heel zwaar was voor blinde en slechtziende personen, zette de Brailleliga ertoe aan om zichzelf heruit te vinden. Dankzij de boost die de pandemie gaf aan de digitalisering, herhaalt en

Online technologie schoot ons te hulp om in 2020 een BrailleTech te kunnen organiseren

verbetert de Brailleliga het concept van de digitale BrailleTech. Deze digitale BrailleTech, die in allerijl in het leven werd geroepen toen in 2020 de tweede lockdown werd afgekondigd vlak voor BrailleTech, was een succes bij een deel van ons publiek. Dit jaar kunnen we, dankzij de vaccinatiecampagne, stilaan terug activiteiten organiseren. Daarom koos de Brailleliga dit jaar voor een hybride versie van de hulpmiddelenbeurs. We doopten BrailleTech zelfs om naar de 'Technologiweek'. Personen met een visuele handicap zullen het bestaande materiaal zowel live (ter plaatse) in de Brusselse hoofdzetel van de Brailleliga als digitaal, via talrijke podcasts, videoconferenties, webinars, etc. kunnen ontdekken.

Een evenement met meerdere doelstellingen

De technologische vooruitgang heeft geleid tot een toename van het aantal beschikbare hulpmiddelen voor personen met een visuele handicap: beeldschermloepen, brailleleesregels, vergrotingssoftware, VoiceOver, aangepaste GPS-toestellen, smartphones met geïntegreerde aanpassingen, applicaties, smart toestellen, etc. Deze technologische hulpmiddelen kunnen hen helpen in alle aspecten van het leven: lezen, schrijven, communiceren, zich verplaatsen, informatie opzoeken, zichzelf verzorgen, studeren, werken, een sociaal leven leiden, vrijetijdsbesteding... Veel personen met een visuele handicap zijn echter nog niet op de hoogte van hun bestaan en beheersen het gebruik ervan niet.

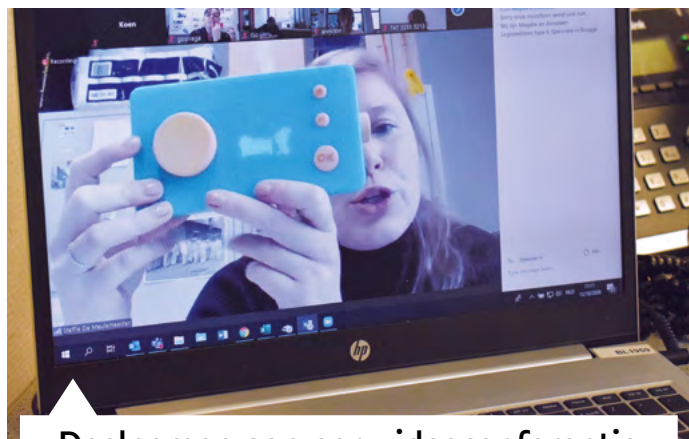
We verwachten dat we dankzij BrailleTech of de Technologieweek voor blinde en slechtziende personen, zo veel mogelijk personen met een visuele handicap kennis kunnen laten maken met de bestaande hulpmiddelen, hen kunnen adviseren over de aankoop, begeleiden bij het gebruik en hen kunnen informeren over mogelijke overheidssteun voor de aankoop ervan.

Bovenop deze onmiddellijke resultaten draagt dit project ook bij

tot het doorbreken van het isolement van personen met een visuele handicap. Dankzij de voorgestelde digitale activiteiten kunnen ze immers in contact komen met andere personen met een visuele handicap. De geplande workshops en opleidingen hebben ook tot doel de digitale vaardigheden en de zelfstandigheid van blinde en slechtziende personen te vergroten. Deze 'Technologieweek' richt zich tot alle blinde en slechtziende leden van de Brailleliga en iedereen met een visuele aandoening die de dienstverlening van de Brailleliga wil leren kennen. Bovendien kunnen ook personen die in contact komen met blinde of slechtziende personen, zowel in het kader van hun beroepsactiviteiten (oogartsen, huisartsen, verplegend personeel...) als in hun privéleven (familie, vrienden, burens) informatie vergaren op BrailleTech.

Waarom een hybride formule?

De voorbije maanden merkten onze

Deelnemen aan een videoconferentie via Zoom is zeer eenvoudig, praktisch en mogelijk voor iedereen

medewerkers een stijging van het aantal informatie-aanvragen om toegang te krijgen tot hulpmiddelen zoals Zoom, Teams, smartphones, tablets... Bovendien toonden steeds meer leden belangstelling voor de digitale activiteiten die de Brailleliga lanceerde als alternatief voor de activiteiten die door de coronacrisis geannuleerd waren. Deze signalen sterkten ons in onze beslissing om meer te investeren in de digitale component van BrailleTech. Blinde en slechtziende personen die minder vertrouwd zijn met online hulpmiddelen, of die gewoon de voorkeur geven aan de meer traditionele hulpmiddelenbeurs, kunnen ervoor opteren om zich in te schrijven voor de live versie van de beurs. Dankzij deze hybride formule, live en digitaal, zijn wij ervan overtuigd dat wij zullen voldoen aan de verwachtingen van alle soorten publiek.

Praktische informatie

BrailleTech of 'Technologieweek' voor blinde en slechtziende personen is gratis en gaat door van 14 tot en met 20 oktober 2021.

De eerste drie dagen (14 – 16 oktober) vindt de 'live' BrailleTech plaats. 8 standhouders (Ergra Engelen, Integra, Koba Vision, Sensotec, Ommezien, Optelec,

Van Lent Systems en Voizi) komen er hun aangepaste hulpmiddelen voorstellen. Je kan er bovendien verschillende activiteiten van onze Diensten bijwonen of een individuele afspraak maken bij de Sociale dienst, de BrailleShop, de Dienst begeleiding en hulp in het dagelijkse leven, de Informatiedienst voor technische aanpassingen of het Multidisciplinair team.

De live BrailleTech komt terug, met de nodige sanitaire maatregelen

Dit alles vindt plaats in de hoofdzetel van de Brailleliga in Brussel. De beurs is alleen toegankelijk op afspraak. Zo kunnen we de coronamaatregelen respecteren. Op het moment van schrijven, weten we nog niet hoe de pandemiesituatie er in het najaar van 2021 zal uitzien en welke maatregelen er dus zullen gelden. Het spreekt voor zich dat de Brailleliga zich aan elke situatie zal aanpassen. We verwijzen jullie door naar onze digitale kanalen voor de meest recente informatie.

De 'digitale' editie, gaat door van 14 tot en met 20 oktober. Video's, podcasts, getuigenissen en andere informatie over technologische hulpmiddelen komen aan bod.

We maakten al enkele podcast, deze zullen vanaf de eerste dag van de beurs online beschikbaar zijn

Het gaat onder ander over virtuele vrijetijdsbesteding, verhalenkoffers voor blinde en slechtziende kinderen, tips voor goede verlichting op het werk, technische hulpmiddelen om veilig te koken, audiodescriptie op de VRT, de top 10 van de BrailleShop... Van 18 tot en met 20 oktober zullen blinde en slechtziende personen en andere geïnteresseerden kunnen deelnemen aan Zoomsessies over een aantal onderwerpen in verband met nieuwe technologieën: de top 10 van toegankelijke en nuttige apps, Anders Lezen en de evolutie van culturele toegankelijkheid, smart objecten: het belang van domotica voor personen met een visuele handicap, jobzoektocht: tips

om te schitteren in een virtueel sollicitatiegesprek...

Maak van deze unieke en innovatieve gelegenheid gebruik om alle nieuwe technologieën voor blinde en slechtziende personen te ontdekken. Of je dat nu graag doet van thuis of je toch liever naar Brussel komt, wij heten iedereen van harte welkom op wat een zeer geslaagde Technologiweek belooft te worden.

Vooraf inschrijven voor de live en digitale BrailleTech is verplicht.

Om je in te schrijven kan je bellen naar 02 533 32 85, mailen naar info@braille.be of nog beter: scan

deze QR-code en vul het online inschrijvingsformulier in. Op het inschrijvingsformulier kan je het gewenste

bezoekuur kiezen, je afspraken vastleggen en je inschrijven voor de videoconferenties die je wenst te volgen. Je vindt het volledige programma ook op onze website: www.braille.be. Wil je hulp om Zoom te installeren en te leren gebruiken om te kunnen deelnemen aan de digitale BrailleTech? Geen probleem, onze teams staan voor je klaar. Contacteer ons op het nummer 02 533 32 85 of via mail naar info@braille.be om een afspraak vast te leggen vóór 13 oktober.

TECHNOLOGIE BETEKENT ZELFSTANDIGHEID

BrailleTech, of de Technologieweek staat voor de deur. Maar waarom zijn die technologieën nu net zo belangrijk voor blinde en slechtziende personen? Lino (hulpmiddelenadviseur) en Martine Vangansbeke (slechtziende verpleegster en bestuurslid van de Brailleliga) getuigen.

Lino, hulpmiddelenadviseur

Lino, wat is volgens jou het grootste voordeel aan de nieuwe technologieën voor personen met een visuele handicap?

"Eén woord: zelfstandigheid! Op een zelfstandige manier kunnen communiceren via e-mail, telefoon, berichten of Zoom is zeer belangrijk. Smartphones, tablets en computers zijn essentiële hulpmiddelen voor personen met een visuele handicap om zelfstandig in het leven te

kunnen staan. Wanneer ze deze toestellen en alle nuttige applicaties en softwareprogramma's op een optimale manier kunnen gebruiken biedt dit hen het rijk van de vrijheid zowel thuis, op het werk, op school als in de vrije tijd. Natuurlijk moet dit met een korrel zout genomen worden. Het gebruik van hulpmiddelen zoals een smartphone is niet voor iedereen weggelegd. Sommige personen zijn veel meer geholpen met andere en eenvoudigere oplossingen."

Wat zijn de meest voorkomende problemen waarmee leden bij jullie komen aankloppen?

"Dat zijn er veel, maar de meest voorkomende zijn:

- De interface van een apparaat leren kennen en de beste manier vinden om die interface te gebruiken.
- De juiste handelingen gebruiken. Hiermee bedoel ik: niet te hard op het scherm drukken, snel en traag swipen, het onderscheid maken tussen verschillende handelingen...
- De verschillende stappen memoriseren om een actie uit te voeren. Vooraleer men bijvoorbeeld via WhatsApp een bericht kan sturen moeten er een specifiek aantal handelingen gebeuren in de correcte volgorde. Dit goed onder de knie hebben, resulteert in een optimaal gebruik van het hulpmiddel."

"Nieuwe technologieën zijn steeds beter toegankelijk en kunnen door mensen van alle leeftijden worden gebruikt. We zien een toenemende belangstelling bij senioren voor nieuwe technologieën. Voor sommigen zijn de nieuwe technologieën een geschenk uit de hemel terwijl ze voor anderen dan weer niet nuttig zijn. Het is vooral een kwestie van affiniteit met deze nieuwe technologieën, ongeacht de leeftijd. Jongere mensen worden praktisch dagelijks ondergedompeld in deze wereld, zij zijn er bij wijze van spreken in geboren dus spreekt het voor zich dat zij het over het algemeen sneller in de vingers hebben."

Mevrouw Vangansbeke, verantwoordelijke dagziekenhuis in het CHwapi Ziekenhuis in Doornik en bestuurslid van de Brailleliga kreeg onlangs hulp van Lino om Teams op de iPad zo optimaal mogelijk te gebruiken.

Mevrouw Vangansbeke, wat betekenen nieuwe technologieën voor u?

"Ik heb het geluk dat ik heel goed uitgerust ben. Deze hulpmiddelen zijn voor mij een noodzaak om mijn leven te leiden zoals ik het wil. Dankzij mijn aangepaste werkpost, pc, tablet en smartphone die uitgerust zijn met alle nodige software kan ik mijn job uitoefenen en kan ik de vergaderingen bijwonen. Momenteel ondervind ik

Martine Vangansbeke thuis aan haar beeldschermloep

nog problemen om documenten te ondertekenen en nadien in te scannen, maar Lino bekijkt binnenkort met mij de opties op de nieuwe iPad die toelaten om een document direct via het touchscreen te ondertekenen en zo door te sturen."

"In mijn keuken thuis heb ik ook allerlei aangepaste hulpmiddelen zoals een sprekende weegschaal en een niveau-indicator. Ik heb ook een draagbare beeldschermloep waarmee ik in de winkel de vervaldatum en ingrediënten van voedingsmiddelen kan bekijken."

"Het breed scala aan hulpmiddelen dat bestaat is noodzakelijk voor de zelfstandigheid wanneer je een visuele handicap hebt. Ze op een correcte manier gebruiken en leren gebruiken kan ik alleen maar aanraden want spijtig genoeg is slechtziendheid nog steeds een handicap die niet goed begrepen wordt door het grote publiek."

HET JUISTE HULPMIDDEL KIEZEN

Technische hulpmiddelen zijn bijzonder waardevol om een zo zelfstandig mogelijk dagelijks, professioneel en sociaal leven te leiden. Maar hoe maak je de juiste keuze? En op welke financiële ondersteuning kan je beroep doen?

Er zijn veel verschillende soorten technische hulpmiddelen beschikbaar op de markt, aangepast aan blindheid en slechtziendheid, en voor elk van deze hulpmiddelen zijn er verschillende modellen beschikbaar. Met DAISY (Digital Accessible Information System) kan je audioboeken lezen. Voor gedrukt materiaal kan een blinde persoon gebruik maken van een voorleesapparaat dat de tekst kan herkennen en

luidop voorleest. Een slechtziend persoon kan kiezen tussen verschillende vergrotingssystemen: handloepen, beeldschermloepen, sommige met voorleesfunctie. Om met de computer te werken, is er vergrotingssoftware, brailleleesregels, vaak gecombineerd met voorleesfunctie. En dan zijn er nog apparaten om notities te nemen in braille, smartphones, apps, etc.

Informatie en advies van de IDTA en het MDT

Bij de Brailleliga kunnen blinde en slechtziende personen terecht bij het Multidisciplinair team (MDT) en de Informatiedienst voor Technische Aanpassingen (IDTA) voor informatie, advies en steun in de zoektocht naar aangepast materiaal. Ons MDT is erkend door het VAPH (Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap) en helpt je verder met de aanvraag om financiële steun te verkrijgen bij de aankoop van technische hulpmiddelen. Het MDT zorgt ervoor dat de nodige verslagen aanwezig zijn en dat het adviesrapport correct wordt opgesteld. Bij een positieve beslissing kan de procedure worden voortgezet en wordt het verzoek om de steun voor hulpmiddelen afgerond. Als er geen tussenkomst mogelijk is door het VAPH omdat de

persoon niet voldoet aan de voorwaarden voor de toekenning van tegemoetkomingen (zie ook 'Binnenkort 65?') dan kan je wel nog steeds terecht bij de IDTA voor hulp bij de keuze van het juiste apparaat.

In samenspraak met de persoon beoordeelt IDTA eerst je situatie en de behoeften aan uitrusting. Daarbij houden ze rekening met je specifiek visueel functioneren en dagelijkse, sociale en vrijetijdsactiviteiten. Daarna nodigen we je uit in onze demozaal waar een hele reeks technische hulpmiddelen wordt tentoongesteld.

Daar geven we advies over welke specifieke hulpmiddelen het best aan jouw noden beantwoorden. Je kan er de apparaten zelf zien en testen, zonder enige invloed van de leverancier. Verschillende parameters komen aan bod: helderheid, vergroting, kleurcontrasten,

Uittesten maar in de demozaal!

voorleesstem, leessnelheid, ergonomie, etc. Zo wordt de juiste apparatuur gekozen.

De IDTA en het MDT zijn beschikbaar voor al jouw vragen tijdens de BrailleTech 'live' in Brussel, van 14 tot en met 16 oktober 2021.

Binnenkort 65?

In België hebben blinde en slechtziende personen die niet vóór de leeftijd van 65 jaar bij een hulporganisatie voor personen met een handicap (VAPH, AViQ, PHARE...) zijn ingeschreven, geen recht op tussenkomsten voor de aankoop van hulpmiddelen. De Brailleliga stelt deze discriminatie al geruime tijd aan de kaak, maar er is nog geen einde aan gekomen.

Dit wetende, raden wij personen met een visuele handicap die bijna 65 zijn, ten zeerste aan zich tijdig aan te melden bij het MDT. En om 65-plussers te helpen die geen recht hebben op overheidssteun, heeft de Brailleliga, met de hulp van haar schenkers en erflaters, verschillende fondsen opgericht die financiële steun verlenen voor de aankoop van DAISY-spelers, smartphones of tablets. Vraag je maatschappelijk assistent of de medewerkers van IDTA/MDT voor meer informatie.

WEES WELKOM

Twijfel jij nog om naar BrailleTech 2021 te komen? Laat je dan overtuigen door enkele getuigenissen van mensen die het kunnen weten. Nadat je dit hebt gelezen, weet je ook dat blinde en slechtziende personen geen schrik moeten hebben om deel te nemen aan videoconferenties.

De jaarlijkse beurs lokt telkens veel geïnteresseerden naar Brussel

Dat BrailleTech in Brussel een ideale gelegenheid is om hulpmiddelen te ontdekken en interessante workshops bij te wonen, zeggen we niet enkel zelf, ook onze leden zijn enthousiast:

Hilda (82) kwam al enkele keren op bezoek: "Het was zeer interessant om te zien dat er toch hulp mogelijk is, ook al heb ik maculadegeneratie.

Ik kom dit jaar zeker terug voor de demonstratie van de beeldschermloepen in zakformaat. Handig dat het goed bereikbaar is met openbaar vervoer, want ik ben niet meer zo goed te been."

Digitale BrailleTech: durf deelnemen!

Corona stak dan wel een stokje voor de live beurs in Brussel vorig jaar, tegelijk zette het ook een digitale revolutie in gang. Therapeuten Gaby, Jeroen en Steffie van de Dienst vrije tijd vertellen ons meer over de videoconferenties via Zoom die ze sinds corona regelmatig organiseren voor onze leden.

Wat is jullie aanpak?

Vaak hebben mensen bij (nieuwe) technologie schrik om de stap te zetten. Ze zijn onzeker omdat ze een ander programma of apparaat gewoon zijn, of omdat ze iets nieuws moeten aanleren. Daarom moedigen we iedereen aan om toch de stap te wagen en houden we onze videoconferenties bewust laagdrempelig. In plaats van mensen op te zadelen met stress om via de chat hun vraag te stellen of met het opgestoken handje, spreken we af dat ze gewoon aankondigen wanneer ze een vraag hebben. We houden wel de regie in handen en zeggen wie op welk moment aan het spreken is,

wie op mute staat... maar proberen vooral ontspannen om te gaan met de cliënten en hen op hun gemak te stellen. Als er plots iets misgaat, dan spreken we dat gewoon uit. We schakelen de micro's ook niet collectief uit omdat het niet voor iedereen evident is om die nadien terug aan te schakelen. Occasioneel wat achtergrondlawaaï nemen we er dan bij. Waarom? Het is voor ons belangrijk om te werken op maat van degene die het het minst goed kan... Zo vallen zij niet uit de boot.

En wat als er toch technische problemen opduiken?

We halen alles uit de kast om oplossingen te vinden zodat iedereen kan deelnemen aan de Zoomsessies.

BrailleTech 2020: achter de schermen bij een videoconferentie

We organiseren testmomenten, bellen deelnemers op om hen instructies te geven en mee te volgen wat zij op hun scherm zien... of iemand van de Dienst begeleiding en hulp in het dagelijkse leven komt ter plaatse om het de cliënt

aan te leren. We geven niet zo snel op: al overlopen we 4 of 5 keer na elkaar opnieuw de stappen, luisteren we mee wat de voice-over van hun smartphone precies zegt... wie zelf gemotiveerd is om deel te nemen, zal kunnen deelnemen. Dat is ons motto. En als wij niet meteen de oplossing vinden, kunnen mensen natuurlijk ook samen volgen met iemand: de partner, vriend, buur, verpleegster, etc.

Onze leden raden alvast aan om de videoconferenties van de BrailleTech mee te volgen:

Jean-Marie (70): "Vorig jaar was de digitale BrailleTech heel goed georganiseerd en kon ik verschillende vragen stellen. Bovendien moest ik niet speciaal naar Brussel komen, en eigenlijk zijn we even goed geholpen met de verschillende producten dan als we ter plaatse waren geweest."

Linda (63) "Het is fijn dat mensen die zich moeilijk kunnen verplaatsen of geen begeleider hebben ook kunnen deelnemen."

Jeannine (74) twijfelde eerst of ze wel zou kunnen werken met Zoom. "Maar al snel ging een nieuwe wereld voor mij open. De sprekers komen mijn huiskamer binnen en ik moet ze zelfs niets te drinken aanbieden."

AFLOSSING VAN DE WACHT

Na bijna 10 jaar aan het roer geeft de algemeen directeur van de Brailleliga, Michel Magis, vanaf oktober de fakkel door aan Noëlla Jardin. Bart Verdickt volgt haar op als directeur van het Nederlandstalig departement en vervolledigt de directieploeg met Christine Beusaert en Philippe Malbecq.

Mr. Magis, kan u uw loopbaan beschrijven?

"Ik startte mijn loopbaan als opvoeder bij 'La Famille', een dagcentrum voor jongeren met een motorische handicap. Na 8 jaar besloot ik mijn horisonten te verruimen en op 2 november 1992 startte ik bij de Brailleliga. Daar zochten ze iemand om een dienst op te richten die blinde en slechtziende personen zou helpen bij hun integratie op de arbeidsmarkt. In de volgende jaren richtte ik de Arbeidsbemiddelingsdienst op en bouwde die verder uit. De daaropvolgende jaren kreeg ik geleidelijk de coördinatie van andere diensten toevertrouwd en vervolgens werd ik directeur van het Franstalig departement.

In januari 2012 volgde ik Mr. Bareel op als algemeen directeur van de Brailleliga."

Hoe ziet de functie van een algemeen directeur eruit?

"Alle beslissingen die ik neem zijn in functie van de algemene doelstelling van de vzw: 'blinde en slechtziende personen helpen in alle aspecten van het leven'. Tegelijk sta je als directeur ook klaar voor alle medewerkers en voor diensten die geen directe link hebben met personen met een handicap zoals de IT, het onderhoudspersoneel, de Communicatiedienst... Je houdt dus al deze factoren in evenwicht in functie van de algemene doelstelling. Gelukkig sta ik er niet alleen voor. Ik kan mijn werk

alleen maar goed doen dankzij het team van 130 gemotiveerde en bekwame medewerkers en de bijna 600 vrijwilligers. Als directeur moet je ook voortdurend waken over de financiële middelen.”

Waarop stopt u als algemeen directeur?

“Omwille van gezondheidsredenen, maar ook omdat ik de fakkel wil doorgeven zodat er een nieuwe dynamiek en een nieuwe wind kan waaien in de vzw waar ik jarenlang alles voor gegeven heb.”

Hoe ziet uw programma eruit vanaf 1 oktober 2021?

“Over 2,5 jaar ga ik op pensioen, tot dan blijf ik aan het werk bij de Brailleliga. Zo zal ik de politieke lobbying op federaal en regionaal niveau verder uitdiepen zodat de rechten van personen met een visuele handicap verdedigd worden. Daarnaast zal ik ook meer tijd besteden aan de zoektocht naar subsidies.

Bijna 20% van de totale inkomsten van de Brailleliga is afkomstig van subsidies. Het is heel belangrijk om die subsidiëring op een structurele manier te garanderen en te ontwikkelen (nvdr. bijna 70% van de inkomsten komt uit giften en

legaten). De derde taak heeft te maken met de strategische reflectie die de Brailleliga in 2019 hield. Door het interne netwerk van de Brailleliga te ontwikkelen, zal ik de efficiëntie van de diensten van de vzw verder verbeteren.

Een ander punt was het gebruikerscomité. Dat zal ik verder uitbouwen zodat de leden van het comité, nog meer dan vandaag het geval is, hun expertise optimaal ten dienste kunnen stellen van de Brailleliga.”

Waarop bent u het meest fier?

“Aan het roer staan van de Brailleliga is een waar menselijk avontuur waarin personen met een visuele handicap altijd centraal staan.

Ik ben trots dat de Brailleliga erkend wordt en dat er naar haar expertise geluisterd wordt door de politieke wereld, ongeacht de politieke kleur of rang. Waar ik het meest fier op ben, is om deel te kunnen uitmaken van dit menselijk avontuur samen met alle gespecialiseerde en gemotiveerde medewerkers en vrijwilligers die zich dag in dag uit voor de volle 100% inzetten voor alle personen met een visuele handicap.”

OPTOGENETICA

Optogenetica is een specifieke behandeling voor patiënten met een erfelijke netvliesandoening. Voor heldere uitleg in deze complexe materie, gingen we te rade bij Prof. Dr. Bart Leroy (UZ Gent - Foto links). Hij stond mee aan de basis van de ontwikkeling van de techniek van de eerste gentherapie.

Wat is optogenetica?

Optogenetica is een type gentherapie waarbij we cellen in het netvlies die normaal geen licht in elektriciteit omzetten, transformeren in lichtgevoelige cellen. Misschien eerst even een technische uitleg. In ons netvlies beschikken we over 2 types lichtopvangende cellen: staafjes en kegeltjes. Wanneer licht op deze cellen valt, wordt via een complex biochemisch proces, waarbij eiwitten een belangrijke rol spelen, een elektrische prikkel aangemaakt. Die prikkel wordt doorgegeven aan twee soorten cellen die eigenlijk zelf ook werken als doorgeefluiken: de tweepolige cellen die op hun beurt in verbinding staan met de ganglioncellen. Aan de binnenkant van het netvlies laten die laatste 1,2

miljoen draadjes los. Die draadjes vormen samen de oogzenuw, als het ware een 'elektrische' kabel die verbonden is met onze hersenen, die de visuele informatie interpreteren.

Waarom vertel ik dat nu allemaal? Wel, de staafjes en kegeltjes, en hun ondersteunende cellaag, het pigmentcellaagje... Dat is de plek waar de meeste schade wordt aangericht bij erfelijke netvliesandoeningen. Daarbij gaan staafjes, kegeltjes en pigmentcellen afsterven, wat in sommige gevallen leidt tot volledige blindheid. Dan mogen er nog zoveel lichtstralen binnenvallen... deze cellen zullen er geen elektrische prikkels meer uit kunnen maken, laat staan doorsturen. Dat heeft ook als gevolg

dat de ganglion- en tweepolige cellen bij wijze van spreken met hun vingers zitten te draaien, aangezien er geen prikkel meer is om door te geven aan de hersenen.

Bij optogenetica maakt men bij mensen die bijna alle functie van staafjes en kegeltjes hebben verloren, de ganglion-en tweepolige cellen lichtgevoelig. Ze nemen als het ware de functie van de verloren staafjes en kegeltjes over: we geven ze de mogelijkheid om licht om te zetten in elektriciteit.

Hoe gaat dat dan in zijn werk?

De oplossing vinden we in algen. Die hebben namelijk een eiwit dat zelf lichtgevoelig is en direct een elektrische prikkel uitlokt. Het gen dat de code vormt voor dit algeneiwit brengen we via een inspuiting met virussen in het netvlies aan in de doelcellen: de tweepolige- of ganglioncellen. Bijgevolg gaat het bij optogenetica, in tegenstelling tot klassieke gentherapie, niet over het repareren of vervangen van de genen van de slecht werkende staafjes en kegeltjes, die de aandoening veroorzaken. In plaats daarvan focussen we ons op de volgende rij netvliescellen, die we lichtgevoelig maken met behulp van het eiwit van

de algen. Daardoor kan er terug iets van elektrische prikkels toekomen in het brein van de patiënt.

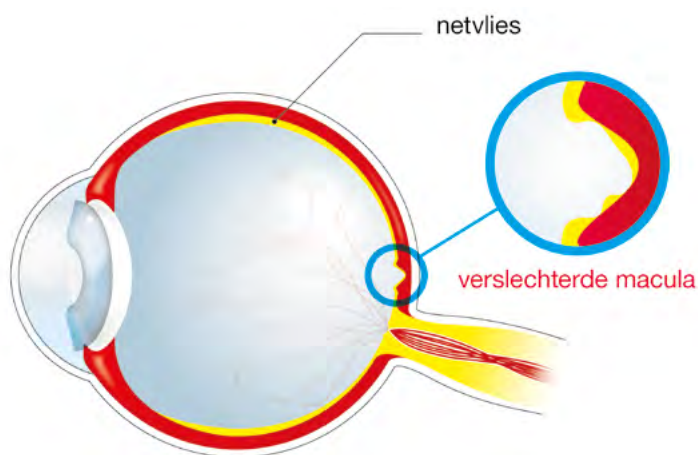
En die kan dan terug zien?

De patiënt krijgt dan natuurlijk niet plots een perfect zicht, maar kan wel na een training een basiszicht herwinnen: een persoon onderscheiden, objecten herkennen... Het mooie hieraan is dat het gaat over spitstechnologie waar enorm veel moeite is ingekropen, maar dat het idee achter de oplossing redelijk simpel is en effectief werkt. Zo blijven we weg van de vaak complexe erfelijke oorzaak van de netvliesandoening en zorgen we voor een soort generische, 'witte producten'-oplossing waardoor de patiënt iets van zicht kan recupereren. Een speciale bril zorgt bovendien voor omzetting van standaard zichtbaar licht in een licht dat sterk opgevangen wordt door het algeneiwit.

Komt elke patiënt in aanmerking voor deze behandeling?

Neen. Bijvoorbeeld patiënten met een totale kwaliteitsvermindering van de oogzenuw (waarbij de ganglioncellen van het netvlies aangetast zijn), kunnen we niet verderhelpen met optogenetica. Deze techniek is specifiek voor mensen

die een probleem hebben met de buitenste netvliescellagen (staafjes, kegeltjes, pigmentcellen). Vrijwel volledig blinde mensen kunnen we helpen met een lichte verbetering van het zicht. Anders gezegd richten we ons met optogenetica voorlopig voornamelijk op personen die geen of amper lichtperceptie hebben en dus (zo goed als) blind zijn, en niet op slechtziende personen. Al sluit ik niet uit dat dit ooit een toepassing kan worden om het zicht van patiënten met leeftijdsgebonden maculadegeneratie (LMD) te verbeteren... Maar zo ver zijn we vandaag nog niet.

© Brailleliga

Een illustratie van LMD. Mogelijks biedt optogenetica hiervoor in de toekomst ook een oplossing

Bent u tevreden met de huidige mogelijkheden van optogenetica?

Mijn eigen gevoel stemt me heel tevreden over het feit dat optogenetica een oplossing kan

bieden voor patiënten zonder staafjes en kegeltjes. Maar dit gaat nooit 'mainstream' worden: uiteindelijk gaat het nog steeds om een specifieke behandeling voor een specifieke doelgroep. Wat me heel gelukkig zou maken is dat er voor verschillende netvliesandoeningen een gentherapie voorhanden zou zijn, en niet enkel optogenetica. Gentherapie is iets waar we bij het UZ Gent als enige Belgisch superspecialistisch centrum heel sterk mee bezig zijn. Ik hoop dat er in de komende 10 jaar nog andere centra in heel België zich zullen ontwikkelen, want dat zou betekenen dat veel meer patiënten een behandeling kunnen krijgen.

Welke boodschap heeft u nog voor onze leden?

Uiteraard moeten patiënten focussen op manieren om een gelukkig leven te leiden met hun aandoening. Maar tegelijk is de vooruitgang met genetische therapieën voor erfelijke netvliesandoeningen de laatste jaren zo hoopgevend geworden, dat ik zou zeggen: hou vol, geef de moed niet op. Er wordt ontzettend hard gewerkt en deze oplossingen zijn pas een begin.

Bedankt voor de uitleg en hoopgevende boodschap!

FOCUS OP HULPMIDDELEN

BrailleTech brengt ieder jaar de verdelers van aangepaste hulpmiddelen voor blinde en slechtziende personen in België samen. Ontdek hier een greep uit hun aanbod voor BrailleTech 2021, een beurs die uniek is in zijn soort!

Zoals gewoonlijk zullen acht hulpmiddelenverdelers voor blinde en slechtziende personen uit België (Ergra Engelen, Integra, Koba Vision, Sensotec, Ommezien, Optelec, Van Lent Systems en Voizi) aanwezig zijn op BrailleTech. Ze zullen een informatiestand hebben op de live BrailleTech en ze zullen podcasts video's of videoconferenties aanbieden tijdens de digitale BrailleTech. Maar wat kan je verwachten op deze editie 2021? Enkele verdelers bieden ons al exclusief een voorsmaakje van hun topproducten en de nieuwigheden die je kan ontdekken tijdens de Technologiweek.

Brailleleesregels

Het model VarioUltra van Ommezien is flexibel, interactief,

Brailleleesregels zijn een fantastisch hulpmiddel voor computers

en heeft een USB-aansluiting en vier bluetoothverbindingen. De mogelijkheden voor multitasking zijn het voornaamste voordeel: zo kan je terwijl je aan het werken bent op je computer snel een berichtje op je smartphone beantwoorden en direct terug verder werken op je computer. Nooit eerder was toegankelijkheid zo binnen handbereik. VarioUltra beschikt over een intern geheugen

en eigen software zodat er onafhankelijk van andere toestellen gewerkt kan worden.

Sensotec stelt de Brailiant BI 20X voor. De nieuwe Brailiant BI 20X draagbare brailleleesregel/notitietoestel met 20 of 40 braillecellen kan je overal mee naar toe nemen. Perfect compatibel met Windows, Mac en iPhone/iPad maar kan ook gebruik worden als notitietoestel. Beschikt over Bluetooth en een USB-aansluiting.

Beeldschermlopen

Als een bril niet meer volstaat, kan lezen een ware uitdaging worden.

Dankzij de VISIO 24 van Ommezien kan je de afbeeldingen en tekst vergroten volgens jouw noden. Het toestel registreert lettertypes of voorwerpen met zijn camera en geeft ze vergroot weer op een 24 inch flatscreen.

De vergroting en de weergave kunnen worden gewijzigd met behulp van intuïtieve en functionele knoppen. De grote beweegbare tafel biedt voldoende ruimte tussen de tafel en de camera om gemakkelijk de bladzijden van het boek of tijdschrift om te slaan.

Koba Vision stelt in alle exclusiviteit de Vocatex Plus voor. Het is een Full HD beeldschermloep die teksten en foto's haarscherp vergroot.

Gecombineerd met de ingebouwde voorleesfunctie leest de Vocatex

zelfs alle gedrukte teksten voor. Ideaal om met plezier de krant en tijdschriften te lezen of te laten voorlezen. Dankzij de Vocatex Plus wordt lezen niet meer inspannend maar ontspannend!

Telefoons

De Minivision 2 verdeeld door Sensotec is dé eenvoudigste sprekende gsm met een duidelijke spraakweergave, grote, goed voelbare en verder uit elkaar staande knoppen. De telefoon biedt verder ook nog een fototoestel, kleurendetector, een rekenmachine en een zaklamp.

Optelec heeft een robuuste en eenvoudige sprekende gsm in zijn aanbod: de Blindshell Lite. Met deze gsm kan je bellen, berichten verzenden en ontvangen. De ingebouwde spraak leest alles wat er op het scherm verschijnt.

Leesapparaten

De OrCam Read (verdeeld door Koba Vision en Sensotec) is perfect voor personen met een licht verminderd gezichtsvermogen, mensen die vermoeidheid ervaren bij het lezen, mensen met leesproblemen inclusief dyslexie, en voor iedereen die grote hoeveelheden tekst leest. OrCam Read is een uniek handheld-apparaat met een slimme camera die moeiteloos tekst leest vanaf

elk gedrukt oppervlak of digitaal scherm. Hiermee lees je een boek en alles wat op je computer- of smartphonescherm verschijnt. Vereenvoudig de manier hoe je teksten leest en werk op die manier efficiënter!

Van Lent verdeelt de i-Speak Daisy-speler met zeer gebruiksvriendelijke bediening. Het apparaat is ontworpen met eenvoud en bedieningsgemak als uitgangspunt. Daisy- en audioboeken kunnen worden voorgelezen waarbij de gebruiker gemakkelijk de leessnelheid, toonhoogte en volume kan bepalen. Het boekgeheugen onthoudt waar je bent gebleven in een boek en leest automatisch verder wanneer je het apparaat inschakelt, of wanneer je het Daisy-boek opnieuw in het apparaat laadt. De ingebouwde accu en het lichtgewicht ontwerp zorgen er voor dat de i-Speak de ideale Daisy-speler is voor thuis en onderweg.

Optelec Compact 10HD Speech is een compact toestel dat alle voordelen van een beeldschermloep heeft, maar dan in een veel kleiner, opvouwbaar en draagbaar ontwerp. Je kan zelf de grootte van de letters en de contrastkleur bepalen. De Compact 10HD Speech kan een volledig A4-document voorlezen zodat je ontspannen naar de tekst kan luisteren. Je kan de grootte van het toestel vergelijken met een iPad,

heel eenvoudig dus om overal mee naartoe te nemen.

De krant lezen wordt kinderspel dankzij de vele hulpmiddelen

Er is nog veel meer

We lichtten hier slechts het tipje van de sluier op! Maar op BrailleTech live of digitaal zal je nog veel meer ontdekken. Als je meer te weten wil komen, neem dan deel aan onze grote Technologieweek en stel al je vragen live aan de leveranciers, zij zijn aanwezig om te antwoorden op alle vragen en stellen op BrailleTech live nog veel meer hulpmiddelen voor die het leven van personen met een visuele handicap een pak eenvoudiger kunnen maken.

De Informatiedienst voor technische aanpassingen van de Brailleliga en het Multidisciplinair team staan iedere dag, en niet alleen tijdens BrailleTech, klaar om te helpen. Heb je een probleem, aarzel dan zeker niet om hen te contacteren.

NIEUWS VAN DE SOCIALE DIENST

Rechten van personen met een handicap, sociale diensten en hulp aan personen, mobiliteit, toegankelijkheid... Hier vind je beknopte en praktische informatie, gericht op de visuele handicap, en maatregelen die een belangrijke impact hebben op het sociale leven van onze leden.

Nieuwe verlenging van de coronapremie

De federale regering besliste in 2020 om een maandelijkse "coronapremie" van 50 euro toe te kennen aan personen met een handicap die een inkomensvervangende tegemoetkoming (IVT) en/of een integratietegemoetkoming (IT) ontvangen. De periode voor het toekennen van deze bonus werd verlengd tot en met juni 2021 (zie Witte Stok 2/2021), en wordt opnieuw verlengd tot en met september 2021.

Ter herinnering, je hoeft niets aan te vragen, de premie wordt automatisch betaald aan wie er recht op heeft. Let op: als je zowel een IVT/IT en een inkomensgarantie voor ouderen (IGO, FOD Pensioenen) ontvangt, die

ook recht geeft op een coronapremie, ontvang je de premie maar één keer, voor je IGO.

Verhoging van de IVT

De regering heeft beslist om de inkomensvervangende tegemoetkoming (IVT) te verhogen met 2% vanaf 1 juli. Dit komt bovenop de aanpassing in januari en andere mechanismen die erop gericht zijn de laagste sociale uitkeringen te verhogen om ze meer in overeenstemming te brengen met de armoedegrens. Je hoeft niets te doen, de verhoging gebeurt automatisch.

Verhoging van sociale tegemoetkomingen

Vanaf 1 juli zijn de bedragen van

de IVT verhoogd en bereiken ze de volgende bedragen: 669,58 euro voor een samenwonende, 1004,37 euro voor een alleenstaande, en 1357,36 euro voor personen met een gezin ten laste. Deze verhoging kent ook een impact op andere vlakken: collectieve schuldenregeling, rechtsbijstand, verzoek om gezinshereniging voor buitenlanders.

Ook andere sociale uitkeringen worden verhoogd: minimumwerkloosheidsuitkeringen, integratie-uitkeringen (werkloosheid op basis van studies) en minimumpensioenen, etc. Aarzel niet om contact op te nemen met je sociaal assistent voor meer informatie.

BRUSSEL

Discriminatie op de huisvestingsmarkt

Hoewel discriminatie op de huisvestingsmarkt bij wet verboden is, wordt het in de praktijk zelden vervolgd. Om dit te verhelpen, heeft de Brusselse regering besloten proactieve discriminatietests toe te staan. Het project is ook van plan het aantal inspecteurs uit te breiden en acteurs in te huren om bepaalde, meer specifieke profielen te belichamen: buitenlandse afkomst,

zwangere vrouwen of ook... personen met een visuele handicap.

Dit project moet tegen het einde van het jaar ter stemming worden voorgelegd aan het Brussels Parlement. Intussen heeft het Gewest een communicatiecampagne gelanceerd.

Meer info op de website tehuurmaar.brussels.

VLAANDEREN

Persoonsvolgend budget: inkorting wachttijd en middelen voor automatische toekenningen

Met haar Zorginvesteringsplan voorziet de Vlaamse regering extra budgettaire middelen en wil ze de al beschikbare middelen anders investeren. Het doel is enerzijds om de meest dringende vragen van personen met een handicap versneld te kunnen beantwoorden.

Anderzijds verankert de regering de nodige budgettaire middelen voor de ondersteuning van personen met een handicap in een acute situatie of de automatische toekenningen, en voor het persoonsvolgend budget na jeugdhulp voor jongvolwassenen.

Meer info is te vinden op de website van het VAPH.

RESPECT VOOR JOUW RECHTEN

Al te vaak worden personen met een (visuele) handicap geconfronteerd met het niet-gebruik van sociale rechten. En dat kan bijdragen tot hun kwetsbaarheid. Maar maak je geen zorgen, onze sociaal assistenten helpen er mee voor zorgen dat jouw rechten worden gerespecteerd.

Vaak liggen een gebrek aan kennis over de sociale wetgeving of het niet durven ingaan tegen een beslissing aan de basis van het verschijnsel van het niet laten gelden van de rechten van een persoon met een handicap. Dit verschijnsel, ook bekend als 'non take-up', verwijst naar iedereen die geen gebruik maakt van een openbaar aanbod, van de rechten en diensten waarop hij of zij aanspraak kan maken. Ofwel dienen ze geen aanvraag in, ofwel geven ze op in de loop van de procedure, ofwel vragen ze geen herziening na een weigering of een beslissing die niet aan hun legitieme verwachtingen voldoet. Daarnaast is er ook de digitale kloof. Toegang tot informatie en procedures worden steeds meer gedigitaliseerd, een tendens die door de coronacrisis werd versneld.

Maar er is nochtans heel wat mogelijk. België staat immers bekend om zijn goed ontwikkeld sociaal zekerheidssysteem. Wetten opstellen en maatregelen uitwerken is één ding, maar ervoor zorgen dat diegenen die er recht op hebben er ook daadwerkelijk beter van worden is een andere zaak.

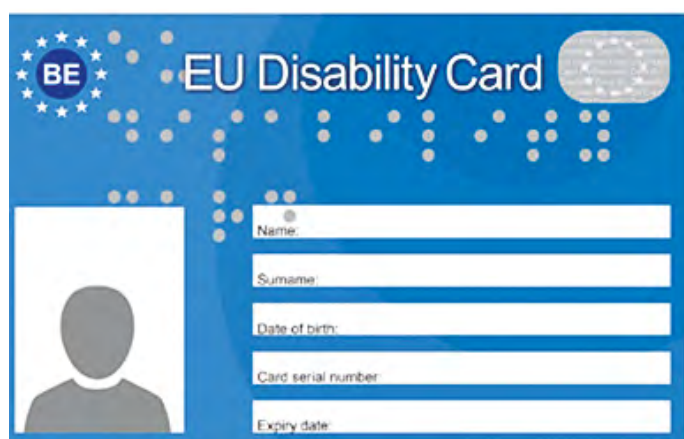
Vanaf het eerste contact helpen de sociaal assistenten van de Brailleliga je bij het laten erkennen van je handicap. Ze bespreken met jou ook je rechten en de dienstverlening waar je recht op hebt. Hun hulp verlicht de omslachtige procedures aanzienlijk. Indien nodig kunnen zij je helpen bij het recupereren van achterstanden en sociale vergoedingen (parkeerkaart, medische erkenning, bemiddeling, etc.). Aarzel niet om hen te contacteren indien je vragen hebt.

Onze sociaal assistenten maken je wegwijs door de administratieve rompslomp

MAAK JE HANDICAP KENBAAR MET DE EDC

De European Disability Card (EDC) wil de toegankelijkheid voor personen met een handicap en hun inclusie in de maatschappij bevorderen. Ze dient om je handicap kenbaar te maken en de toegang tot cultuur, sport en vrijetijdsbesteding te verbeteren. Ze biedt ook een aantal voordelen in die domeinen.

Sinds 2017 is België één van de 8 EU-lidstaten die deelnemen aan het project voor de ontwikkeling van de EDC. De kaart bewijst dat je als persoon met een handicap officieel erkend bent in België. Heb je een erkende visuele handicap, maar heb je nog geen exemplaar?

Je kan de kaart aanvragen via de regionale instantie die zich bezighoudt met personen met een handicap, voor Vlaanderen is dat dus VAPH.

Personen met een al dan niet zichtbare handicap kunnen deze kaart ook gebruiken om hun gedragingen te verantwoorden (in geval van overprikkeling, of paniecreactie bvb.) of om ervoor te zorgen dat zorgverleners of veiligheidspersoneel rekening kunnen houden met de handicap in kwestie.

Door het tonen van de EDC-kaart kunnen onzichtbare beperkingen zichtbaar worden en meer begrip van de zorgsector te weeg brengen. De bedoeling is om de kaart wijdverspreid bekend en aanvaard te maken.

Naast de (h)erkenning van je handicap, biedt de kaart ook heel wat voordelen. De organisatoren van cultuur-, sport- of vrijetijdsactiviteiten die de EDC accepteren kiezen zelf welke voordelen ze toekennen.

Enkele mogelijkheden zijn gratis of verlaagd tarief voor toegang, gratis audio-videogids, korting op of aangepaste rondleidingen, etc.

Meer informatie over de kaart en een lijst van deelnemende organisaties vind je via:
<https://eudisabilitycard.be/nl>

DE ELEKTRONISCHE WITTE STOK

De elektronische witte stok wekt steeds vaker nieuwsgierigheid op bij een groeiend aantal blinde en slechtziende personen. Er bestaan dan ook heel wat varianten met allerlei nieuwigheden en verbeteringen. Wij bestuderen drie modellen met heel verschillende functionaliteiten.

Voor je ermee begint, is het best om informatie in te winnen over de modellen die het meest aangepast zijn aan je eigen kennis van mobiliteitstechnieken, je technologische vaardigheden (geconnecteerde GPS, Bluetooth, navigatie-opties...), het model van je GSM (basistoestel of een smartphone), jouw specifieke noden... en je budget.

UltraCane

Lijkt op een klassieke witte stok, waarbij het bovenste deel is vervangen door een behuizing met een ultrasone detector. Die werkt met behulp van twee sensoren die naar boven en naar beneden gericht zijn. De gegevens worden vertaald in trillingen van verschillende intensiteit.

De gebruiker kan het detectieveld kiezen dat bij de situatie past: 0 tot 2 meter, 2 tot 4 meter. De UltraCane is verkrijgbaar in tien verschillende lengtes van 105 cm tot 150 cm en

weegt ongeveer 350g. Twee batterijen zijn ondergebracht in het uiteinde van het handvat. Net als bij de traditionele witte stok kan de gebruiker het uiteinde kiezen.

De UltraCane beschikt over een geïntegreerde behuizing en is verkrijgbaar met draagzak

TOM POUCE

Dit systeem bestaat uit een afneembaar bakje dat aan de witte

stok wordt bevestigd en hem zo in een elektronisch hulpmiddel verandert. Hij zendt ook trillingen uit, maar de detectie gebeurt met infrarood- en laserstralen die naar boven en beneden richten. Het bereik is instelbaar op 2, 3, 6 of 10 meter en meer, wat handig is om je te lokaliseren in open ruimtes tot 15 meter. Volgens de fabrikant is het apparaat ideaal voor het detecteren van kleine of fijne obstakels, zoals gaas, of smalle doorgangen en bewegingen in wachtrijen. Opleiding is vereist om het te gebruiken. Het grote pluspunt is dat gebruikers profiteren van de upgrades van het toestel naarmate de fabrikant vooruitgang boekt. Het bakje weegt 249 g, inclusief batterijen, wat bovenop het gewicht van de witte stok komt.

De behuizing van de TOM POUCE hangt rechtstreeks vast aan het handvat

Rango

Bij dit model gaat het ook over een bakje dat je op de klassieke witte stok kan plaatsen. Maar hiermee verken je je omgeving via het gehoor. Het toestel zendt een geluidssignaal uit waarvan de frequentie toeneemt

naargelang het dichterbij komt bij een te vermijden obstakel. Bovendien wordt dit model geleverd met speciale oortjes die de waarneming van andere omgevingsgeluiden niet verstoren. Het bakje is voorzien van een LED om de stok 's nachts of in donkere ruimtes zichtbaarder te maken. Het gaat om een geconnecteerd toestel, waarmee de gebruiker via zijn smartphone toegang heeft tot informatie zoals de locatie, haltes van het openbaar vervoer in de buurt, etc. Het bereik van de Rango is echter maar 1,5 meter. Maar het gewicht is dan weer in zijn voordeel: 107 g.

De Rango bevestig je ook op de 'klassieke' witte stok

Iedereen zijn eigen stok

Of hij nu klassiek, geüpgraded of geconnecteerd is, de witte stok blijft het referentiehulpmiddel voor blinde of slechtziende personen om zelfstandig te blijven of opnieuw te worden in hun verplaatsingen. Er bestaan nog veel verschillende modellen buiten die die we hier hebben besproken, maar het voornaamste is dat je de witte stok vindt die bij jou past en je veiligheid kan garanderen.

NIEUWS VAN DE BRAILLESHP

In kader van de technologieweek stelt de BrailleShop graag enkele technologische hulpmiddelen voor. Op vlak van telecommunicatie zijn er **3 nieuwe GSM-modellen** in ons gamma. Met de veiligheidstimer, assistentiekноп en 3 grote toetsen met naamlabels van vertrouwenspersonen op de Doro 780 X (Ref. 2307) investeer je in veiligheid, maar ook in een gebruiksvriendelijk, waterbestendig toestel. De klaptelefoon Emporia Active Glam (Ref. 2277) is dan weer uitgerust met VoiceAssist, om berichten en menufuncties voor te lezen. Zijn eenvoud maakt hem zeer geschikt voor personen met een visuele handicap. Ben je op zoek naar een toestel dat zowel beschikt over een spraakfunctie als over grote voelbare knoppen in hoog contrast? Dan kan je kiezen voor de Kapsys Minivision 2 (Ref. 2258). Berichten en contacten aanmaken kan zowel door te dicteren of met de toetsen.

Ook nieuw in ons gamma: **2 modellen van minitoetsenborden voor PC:** zwart op wit (Ref. 2270) en wit op zwart (Ref. 2271 – zie foto).

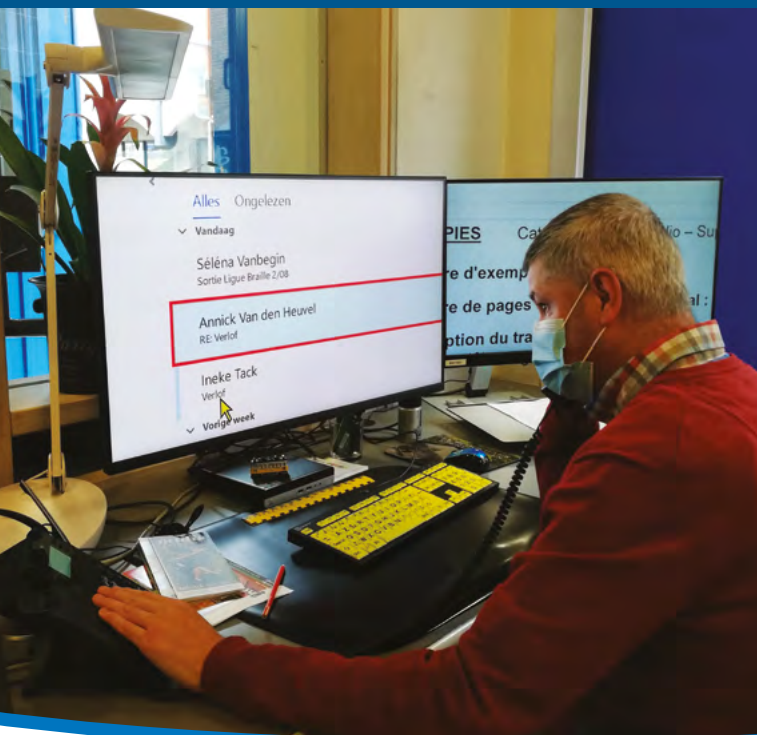
Daarnaast hebben we ook **een nieuw model van Daisy-speler:** de I-Speak van van Lent (Ref. 2259).

De ingebouwde accu, het lichtgewicht ontwerp en de meegeleverde opbergtas maken hem zeer geschikt voor gebruik thuis en onderweg.

Voor de vroege vogels geven we ook al mee dat de **kalenders met groot lettertype voor 2022** te bestellen zijn vanaf oktober 2021.

De BrailleShop blijft beschikbaar op afspraak in Brussel op dinsdag, woensdag en donderdag, en telefonisch van maandag tot donderdag (10-12u en 13u30-16u). Kijk voor de meest recente update over onze werking, activiteiten, beschikbare artikels en prijzen op www.braille.be/brailleshop.

VERLICHTING OP MAAT

De werkpostaanpassing is een belangrijk onderdeel van tewerkstelling van blinde en slechtziende personen. Of het nu gaat om een nieuwe job, een ander takenpakket of een verandering in de pathologie, de Brailleliga staat klaar om hulp te bieden waar nodig.

Iris en Julien (respectievelijk coach & diensthoofd digitale hulpmiddelen) maken ons wegwijs in het proces.

Hoe verloopt een werkpostaanpassing?

Iris: "Een werkpostaanpassing is altijd persoonlijk en hangt volledig af van de visuele handicap van de persoon die we helpen, van de mogelijkheden van de ruimte en van de job zelf. Uiteraard mogen we ook het financiële aspect niet uit het oog verliezen."

"Wanneer een van onze leden bij ons komt aankloppen met een probleem, bespreken we de hulpmiddelen die nodig zijn. Zo denk ik bijvoorbeeld aan beeldschermloepen, een groter computerscherm, een brailleleesregel,

specifieke software... Daarnaast bekijken we de ergonomische positie van de persoon in de ruimte, gaan we op zoek naar de best mogelijke houding en houden we natuurlijk rekening met de verlichting, de inval van het natuurlijke licht en de aanwezigheid van jaloezieën, zonneschermen.... We bespreken ook het takenpakket en de kennis van bepaalde software of sneltoetsen", gaat Julien verder.

"Ook het financiële plaatje komt altijd aan bod. De VDAB, Phare, AViQ of Dienststelle für Selbstbestimmtes Leben komen tussen voor bepaalde aankopen maar er zijn grote regionale verschillen omdat deze agentschappen onder verschillende decreten vallen. Zo wordt er soms

tussengekomen voor een bepaald hulpmiddel maar dan niet voor een ander. Het is op zich een gevoelige kwestie. Wie moet er immers tussenkomen in het geval van een gedeeltelijke tussenkomst van de regionale fondsen? De persoon zelf? De werkgever? De werkgever zorgt uiteraard voor de standaarduitrusting voor zijn medewerker (toetsenbord, muis...). Bij de Brailleliga waken we erover dat de apparatuur die aangereikt wordt aan de werknemer met een handicap, denken we bijvoorbeeld aan computer, scherm, etc. correct aangepast is. Ons werk bestaat er eveneens in om hulp te bieden bij de aanvraag van specifieke aangepaste hulpmiddelen bij de regionale fondsen.

Kan een optimale werkpostaanpassing een persoon met een visuele handicap veel meer bieden om zijn of haar job te behouden?

"Zeker en vast!" bevestigt Iris. "Als je bureau perfect aangepast is aan je noden, resulteert dat niet alleen in betere prestaties op de werkvloer maar vooral ook in meer werkcomfort voor de medewerker. Visuele vermoeidheid ten gevolge van excessief of ondoordacht gebruik van de restvisus is een veel

voorkomende klacht die we horen bij onze leden. Het mag duidelijk zijn dat het tot meer visueel comfort leidt op de werkplek indien alle hulpmiddelen op maat aangepast zijn en de verlichting in de mate van het mogelijke zo veel mogelijk aangepast is."

Kunnen jullie ons wat meer vertellen over de rol die de correcte verlichting speelt?

Verschillende types verlichting testen en uitproberen

Julien: "Licht speelt een essentiële rol voor het gezichtsvermogen van iedereen, en zeker van personen met een visuele handicap, ongeacht de pathologie. Licht heeft een belangrijke invloed op hun visuele mogelijkheden en een adequate verlichting kan helpen om de restvisus beter te gebruiken.

Als de verlichting optimaal is, kan het soms zelfs de nood aan bepaalde specifieke hulpmiddelen doen afnemen. De verlichtingsbehoeften van een slechtziende persoon analyseren en hem advies geven om de verlichting en de contrasten te optimaliseren, daar kunnen wij in samenwerking met externe leveranciers bij helpen”.

Iris voegt hieraan toe: “De aanpassing van de verlichting op een werkpost gebeurt dus individueel en op maat. Een aangepaste verlichting zorgt voor een verbeterde waarneming van de alledaagse activiteiten en dus ook voor meer mogelijkheden op de werkvloer. De slechtziende persoon kan hierdoor zijn restvisus optimaal aanwenden om voorwerpen te kunnen lokaliseren en bepaalde handelingen comfortabeler uit te voeren.”

“Wanneer de Brailleliga advies geeft over de verlichting op de werkpost wordt er onder andere rekening gehouden met verlichtingssterkte, natuurlijk of niet-natuurlijk licht, direct of indirect licht, tolerantieniveau... Er wordt ook gezocht naar de optimale omstandigheden en contrastgebruik om dagelijkse taken uit te voeren.” specificeert Julien.

De laatste jaren horen we ook meer en meer spreken over intelligente verlichting. Kan je hier iets meer over vertellen?

Julien: “Intelligente verlichting is iets dat samenhangt met het architecturale van de woning of van de werkplek, en is niet iets waarvoor we bij de Brailleliga meteen over de juiste expertise beschikken.

Domoticasystemen kunnen zeker en vast wel een meerwaarde bieden voor blinde en slechtziende personen. Gezien de applicaties waarmee je ze kan bedienen voor het grootste deel aangepast zijn aan de visuele handicap, kan een persoon domotica gaan gebruiken om zijn of haar zelfstandigheid te verbeteren.

Intelligente verlichting wordt nog vaak eerder als een gadget gezien. Maar dat is voorbij gaan aan het feit dat ze je in staat stelt om het licht aan te passen in functie van de sfeer die je wil creëren binnen thuis of op de werkvloer.

Het is een leuke functionaliteit maar ook nodig, en slechtziende personen kunnen er ten slotte hun dagelijks leven mee aanpassen.”

VROLIJK OP ZOMERKAMP

Tijdens de jeugdkampen van de Brailleliga krijgen blinde en slechtziende kinderen en tieners niet enkel de mogelijkheid om veel plezier te maken, maar ook om hun vaardigheden op weg naar zelfstandigheid te verbeteren. Een onvergetelijke zomer beleven? Dat kan bij ons op kamp!

Op het eerste zicht lijken onze jeugdkampen sterk op typische vakantiecampen voor ziende kinderen: van een stranddagje met een frisse duik in de zee, over een ritje met de go-cart, een bezoek aan Boudewijn Seapark, creatieve workshops, garnalen vissen, tot zelfs krabben gaan vangen. Één groot verschil: toegankelijkheid en rekening houden met iemands handicap is hier geen uitzondering, maar de regel. Zo neemt een slechtziend kindje een blind kindje bij de hand en gidst het naar de juiste bestemming. Zonder morren wordt halt gehouden om oogdruppels toe te dienen. De waarschuwingen voor drempels, hobbelige paden of onverwachte hindernissen voorkomen ongelukjes. Een handicap is hier niet de handicap: ze vormt geen obstakel

om plezier te maken of om je grenzen te verleggen. En dat werkt bevrijdend voor de deelnemende kinderen.

Voor het jaarlijkse zelfstandigheidskamp aan zee maken de gespecialiseerde therapeuten van de Brailleliga aan het begin van de week in samenspraak met de ouders een lijstje op met enkele werkpunten die het kind tegen het einde van het kamp wil verbeteren. De kinderen tekenen letterlijk een contract met hun ambities: veters leren knoppen, muntstukken herkennen, hun eigen glas inschenken... Dat oefenen ze dan tijdens specifieke opleidingsmomenten, maar ook tussendoor wanneer de situatie zich voordoet. Ze leren ook kennismaken met verschillende technische hulpmiddelen die het

leven van personen met een visuele handicap kunnen vergemakkelijken: een sprekende thermometer, vloeistofindicator...

De therapeuten van de Brailleliga staan in voor de veiligheid van de kinderen bij alle activiteiten en een goed verloop van het kamp. Dat was bij de kampen dit jaar een extra uitdaging door de sanitaire maatregelen omwille van corona. Doordat de Brailleliga meer therapeuten inschakelde dan andere jaren konden we in kleinere bubbels

werken, meer buiten organiseren en voldoende afstand garanderen. Maar hun rol beperkt zich niet tot het oplossen van praktische problemen of hulp bieden bij het aankleden, wassen of een toiletbezoek. Ze bieden ook een luisterend oor voor de kinderen die hun persoonlijke ervaringen willen delen. Zo creëren we bij de kampen van de Brailleliga een gemoedelijke sfeer waarbij iedereen zich op zijn gemak kan voelen en ervaringen kan uitwisselen met lotgenootjes of begeleiders.

Naast het zelfstandigheidskamp (6-12 j.), organiseert de Brailleliga ook nog een muziekkamp (6-12 j.), waarbij de focus ligt op ontspanning, spel en vrije tijd en een technologiekamp om een boost te geven aan de technologische vaardigheden van jongvolwassenen (16-18 j.).

DE SPELOTHEEK BREIDT UIT!

De Brailleliga ontving als gift de spelothek van de GRICCA (Groupement de recherche et d'information consacré à la cécité et à l'amblyopie), dat onderdak heeft in het Institut Alexandre Herlin van Sint-Agatha-Berchem. Dankzij deze genereuze gift, wordt onze Spelothek verrijkt met ongeveer 350 speciaal aangepaste spellen voor blinde en slechtziende personen. We willen de voorzitter van de GRICCA, André De Prins, die ook een trouwe lezer is van onze bibliotheek, van harte bedanken.

Deze spellen zullen geleidelijk aan geïntegreerd worden in onze catalogus, die al meer dan 400 spellen telt. Daaronder vinden we

Nog enkele nieuwtjes

Animouv (M20034) is een strategisch familiespel waarbij je 3 dieren op dezelfde rij moet krijgen zonder dat de andere spelers er tussenkomen.

Met het leuke en toegankelijke kaartspel **Kawaii** (M21010) verzamel je schattige en heerlijke ijsjes. Kijk naar de stapels van je burens en wees de snelste om te krijgen wat je wil.

In **Squadro** (M21001) probeer je zo

Collega Majda zal zich ontfemen over de geschonken spelletjes

wat strategiespellen, maar ook familiespellen en enkele spelletjes voor de allerkleinsten. Voor alle leeftijden en smaken is er wel iets te vinden. Een van onze nieuwste collega's, Majda Ajmidar, gaat onder leiding van de Spelothecaris de staat van de spellen controleren (of er onderdelen ontbreken bvb.). Daarna worden ze gratis publiek ter beschikking gesteld.

snel mogelijk 4 van je 5 stukken heen en weer te krijgen. Maar je tegenstander probeert net

hetzelfde. Simpele regels, maar hoe lang duurt het tot jij ze onder de knie hebt?

Is je honger naar spelletjes hiermee nog niet gestild? Aarzel niet om de volledige lijst op te vragen via 02 533 32 56 of via bib@braille.be.

TOMBOLA: EEN BLIK ACHTER DE SCHERMEN

Deelnemen aan onze Grote Tombola? Dat is de Brailleliga steunen en tegelijk kans maken op mooie prijzen. Begin augustus werd de 71e editie gelanceerd. Maar hoe komt de Tombola eigenlijk tot stand? Wie zijn de organisatoren en helpende handen? Een blik achter de schermen.

Het gezicht achter onze Grote Tombola: Kelly Forrier

Kelly (foto boven) is 29 jaar en werkt sinds 2018 bij de Brailleliga. Sinds dit jaar is ze verantwoordelijk voor de organisatie van de jaarlijkse Tombola. "Hiervoor hielp ik al mee met de praktische zaken zoals prijzen bestellen en overhandigen, de Tombolabiljetten versturen, vragen beantwoorden van deelnemers... Dankzij die verantwoordelijkheden stond ik dicht bij de deelnemers en leerde ik beetje bij beetje de kneepjes van het vak. Ik ben blij dat ik nu de kans krijg om de Tombola te organiseren. Ik kijk ernaar uit om dit mooie project binnen de Brailleliga volledig mee te helpen uitdenken." Naast een belangrijke bron van inkomsten voor de Brailleliga,

betekent de Tombola ook een organisatorisch huzarenstukje. "Het gaat van zoeken naar sponsors, onze uitnodigingsbrieven ontwerpen, de jaarlijkse receptie op touw zetten, over de trekkingen zelf coördineren... tot uiteindelijk het overhandigen van de prijzen. Gelukkig kan ik rekenen op de hulp van een trouw team vrijwilligers! Uiteindelijk zorgen we wel voor veel mooie herinneringen en lachende gezichten. Dat vind ik nog het allerleukste aan deze job: het contact met de deelnemers en de winnaars."

Speel mee en win € 75.000 in Staatsfondsen

Misschien word jij wel dé winnaar van de 71e Tombola en sleep je de hoofdprijs in de wacht: € 75.000

in Staatsfondsen. Dat overkwam Marie Van Ingelgom die al eens de hoofdvogel afschoot. Mevrouw Van Ingelgom speelt al sinds 1999 mee met de Tombola. "Ik heb al eens een thermosfles gewonnen dankzij de Tombola maar nooit een grote prijs. Ik had mijn biljetten bijna weggegooid in de overtuiging dat ik niets zou winnen, maar toen ik ze toch controleerde en zag dat ik € 75.000 aan staatsfondsen had gewonnen, kon ik het niet geloven." Zo zie je maar: jarenlange steun kan heel wat opleveren! Waag jij dit jaar je kans?

Kelly gaf het zelf al aan: gelukkig staat ze er niet alleen voor. Ze krijgt hulp van heel wat gemotiveerde vrijwilligers die haar graag een handje toesteken.

De zusjes De Velder zijn alle drie vrijwilliger bij de Brailleliga en helpen elk jaar mee tijdens de receptie voor de speciale trekkingen. Marie-José De Velder: "We helpen al zeker 10 jaar op de receptie van de Tombola!

We bereiden de hapjes en drankjes voor en waken erover dat ze mooi gepresenteerd worden. We doen het met plezier en we kijken er dan ook erg naar uit. Met ons werk toveren we een glimlach op de gezichten van de mensen en dat geeft zo'n fijn gevoel."

(vlnr.) Jacqueline, Martine en Marie-Josée druk in de weer met de hapjes voor de receptie

Véronique leest al een 8-tal jaar boeken voor in de studio, maar door de sanitaire crisis kon ze hier tijdelijk niet mee doorgaan. Daarom sprong ze in 2020 bij met het klaarmaken van de Tombolabiljetten. "Ik wilde mijn vrijwilligerswerk bij de Brailleliga absoluut verderzetten en was dan ook erg blij dat ik me elders nuttig kon maken. Door mee te helpen met de Tombola leerde ik andere mensen kennen. Het was erg plezierig en ook belangrijk werk, want de Tombola is broodnodig voor de Brailleliga. Het is een andere manier om geld in te zamelen en je hoeft geen duizenden euro's te schenken om te steunen. Er zijn ook heel mooie prijzen te winnen!"

Boezemvriendinnen Jacqueline en Yvonne zijn sinds 2007 vrijwilliger.

Zij zorgen er mee voor dat alle betalingen, voor onder andere de Tombolabiljetten, tijdig geregistreerd worden zodat deelnemers snel hun biljetten ontvangen. Beide dames waren op hetzelfde moment op zoek naar vrijwilligerswerk en kwamen bij de Brailleliga terecht. Gezien ze alle twee ervaring hadden met computerwerk en boekhouding, konden ze al snel aan de slag op de administratie. Zo ontmoetten ze elkaar en werden ze onafscheidelijk.

Jacqueline: "Toen we omwille van corona niet meer mochten komen, was ik verloren."

Jacqueline is druk bezig met de registratie van de betalingen voor de Tombola

Mijn vrijwilligerswerk bij de Brailleliga maakt deel uit van mijn leven!"

Yvonne: "Wij nemen onze opdracht erg serieus. We zijn altijd blij als er veel werk is en dit is een interessant project. Neem dus gerust met zijn allen deel aan de Tombola!"

VERRAS JE GELIEFDEN MET ONZE WENSKAARTEN!

Maak jij de mensen die je nauw aan het hart liggen graag blij met warme eindejaarswensen?

Dan kan je traditiegetrouw beroep doen op de wenskaarten die de Brailleliga verkoopt om de financiering van haar Sociale dienst te ondersteunen.

Zo doe je niet alleen je familie en vrienden een plezier, maar zo steun je meteen ook een goed doel!

Kies jouw favoriete kaartje uit de catalogus op onze website en Macha en Monique bezorgen je je bestelling: www.braille.be/nl/steun-ons/wenskaarten

Onze vrijwilligers Macha en Monique selecteren jaarlijks de leukste wenskaartjes (zie ook Witte Stok 1/2021)

GETROFFEN DOOR HET NOODWEER

De overstromingen van deze zomer hebben ons erg doen schrikken. De Brailleliga mobiliseerde haar medewerkers om onze getroffen leden te helpen. En we lanceren een warme oproep voor jullie solidariteit!

Een overstroming: kolkende waterstromen die je huis binnendringen, alles vernietigen... niet alleen je bezittingen, herinneringen, herkenningspunten maar ook mensenlevens. Het is een verschrikkelijk trauma en nog erger als je blind of slechtziend bent. Daarom engageerde de Brailleliga zich om haar leden in de getroffen regio's te contacteren om te horen hoe het met hen gaat of om hulp aan te bieden. Onze teams hebben meer dan 1000 blinde of slechtziende personen aan de lijn gekregen. De meerderheid was gelukkig veilig of vond onderdak bij familie. Anderen waren in shock en hielpen we prioriteiten stellen en de

te ondernemen stappen organiseren. De Brailleliga nam ook contact op met de eerstelijns hulpverleners (Rode Kruis, gemeenten, opvangcentra...) om blinde of slechtziende slachtoffers te helpen begeleiden.

Gelukkig was er een enorme hulp en solidariteit! Maar we weten allemaal dat de getroffen personen, eens de emotie is weggeëbd, vaak alleen zullen staan om alles opnieuw op te bouwen. De Brailleliga wil aan hun zijde blijven staan. Verschillende blinde en slechtziende personen zijn onmisbare hulpmiddelen kwijtgeraakt: witte stok, aangepast materiaal (beeldschermloep, Daisy-speler, smartphone...), etc. Wanneer ze moeten verhuizen, moeten de herkenningspunten in de woning opnieuw aangepakt worden.

Er moeten ook oplossingen gevonden worden voor de verplaatsingen, gezien verschillende treinverbindingen buiten dienst zijn. En dan wachten er nog de administratieve procedures met verzekeraars, rampenfonds, etc.

Om de getroffen leden te helpen, wil de Brailleliga een **fonds oprichten om het beschadigde materiaal te vervangen**. We doen dus een oproep om een gift, hoe klein ook, te doen op het rekeningnummer **BE11 0000 0000 4848, met als mededeling : "WS overstromingen"**. Alvast hartelijk dank voor jouw steun.

Witte Stok is het driemaandelijks tijdschrift van de Brailleliga en wordt gerealiseerd door de Communicatiedienst, in samenwerking met de verschillende diensten van de organisatie.

Foto's: Brailleliga, Ommezien, Optelec, Van Lent, EDC, Integra, GoSense, Ph. Fondation VISIO - F. Furst Herold, Jean-Michel Byl.

Drukkerij: Daddy Kate.

ABONNEMENT

- € 15 te storten op rekeningnummer IBAN: BE11 0000 0468 0248 – BIC: BPOTBEB1
- Vermelding: 'Abonnement Witte Stok'.
- Gratis voor blinde en slechtziende personen en voor schenkers van elke gift vanaf € 40.
- Beschikbaar in PDF en RTF (www.braille.be), en op vraag in braille en op Daisy-cd.

- Help ons verspilling tegen te gaan: verwittig ons indien je verhuist, er fouten in jouw gegevens voorkomen of indien je dit tijdschrift meerdere malen ontvangt.
- De Brailleliga verkoopt niets, noch van deur tot deur, noch op de openbare weg. Laat je dus niet misleiden door oneerlijke personen.
- De Brailleliga is een neutrale vereniging, gehecht aan de democratische waarden en actief in het hele land. Zij staat ten dienste van alle blinde en slechtziende personen.

CONTACT

Brailleliga vzw, Engelandstraat 57, 1060 Brussel

Tel.: 02 533 32 11 – E-mail: info@braille.be – www.braille.be

Rekeningnummer om een gift te doen: IBAN BE11 0000 0000 4848 – BIC: BPOTBEB1.

Verantwoordelijke uitgever: Michel Magis, Engelandstraat 57, 1060 Brussel. De Brailleliga verwerkt uw persoonlijke gegevens in overeenstemming met uw rechten en plichten, in overeenstemming met de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Als u vragen heeft over de verwerking van uw gegevens, kan u ons privacybeleid raadplegen op www.braille.be. Om uw gegevens te raadplegen, aan te passen, te verwijderen of voor alle andere vragen, kan u contact met ons opnemen per post of via info@braille.be.

71^e GROTE TOMBOLA

ten voordele van blinde en slechtziende personen

**€ 75.000 IN STAATSFONDSEN
EN 5000 ANDERE PRIJZEN TE WINNEN!**

Maar ook keukenrobots, robotmaaiers, tablets,
cadeaubons van INNO, Neuhaus, Sodexo,
massagekussens... Er is voor elk wat wils!

€ 3 = 1 biljet

€ 15 = 1 boekje (5 biljetten + 1 gratis biljet)

Stort het gewenste bedrag op het rekeningnummer van **de Tombola van de Brailleliga**

IBAN: BE10 0003 0019 6004 - BIC: BPOTBEB1 voor 30/11/2021.

Openbare trekking op 6/12/2021 om 15u, onder toezicht van Meester Peter Walravens,
gerechtsdeurwaarder. Info en reglement op **www.braille.be**.

De opbrengst van de Tombola wordt gebruikt voor de financiering van onze diensten
voor blinde en slechtziende personen.

We danken onze partners:

BONGO

POUR LES
MAKERS **Brico**
SAINT-PIERRE

NEUHAUS
BELGIË - 1980

Auto 5

Ardennes
étape

HYUNDAI

INNO

MediaMarkt

sodexo

Canon